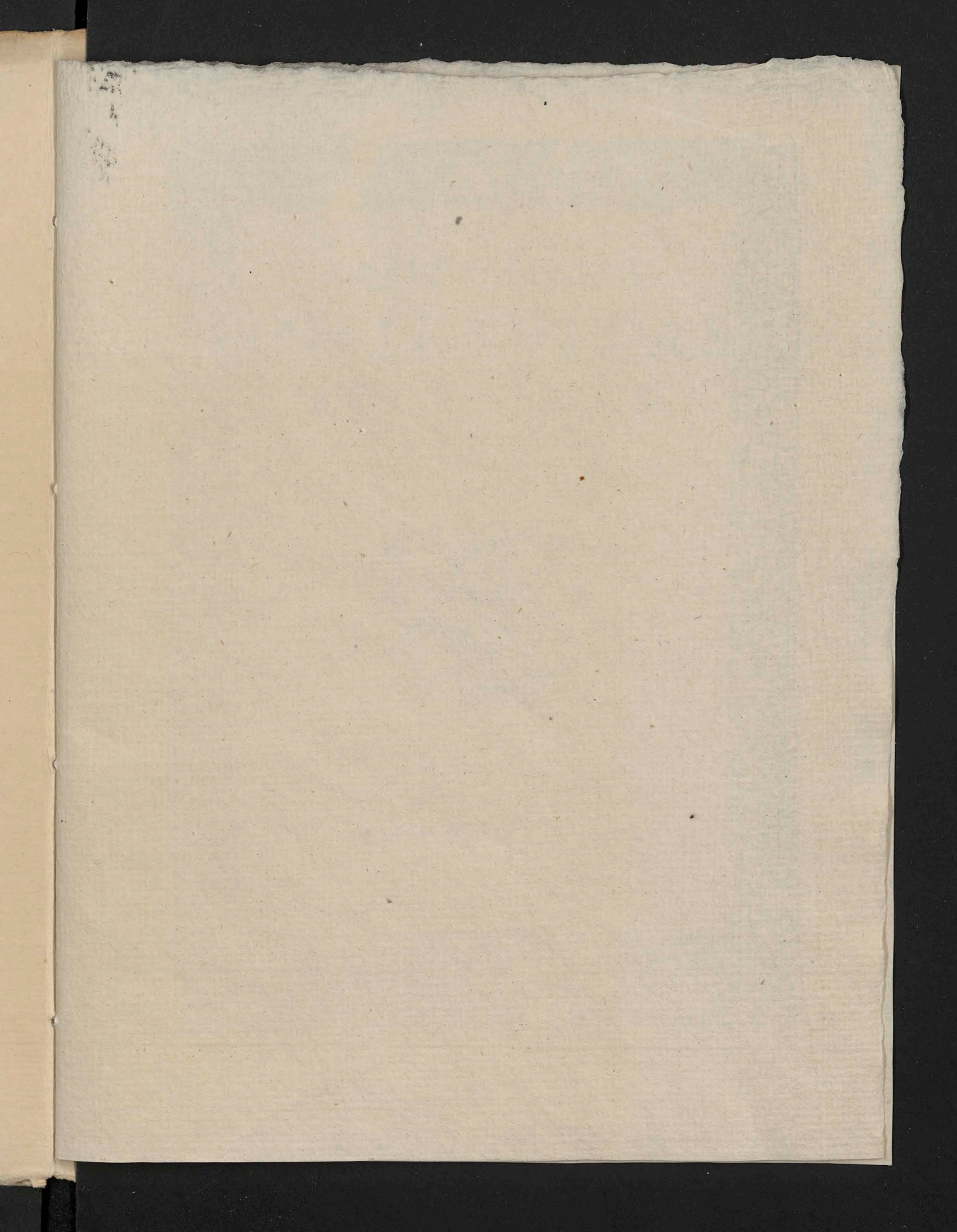
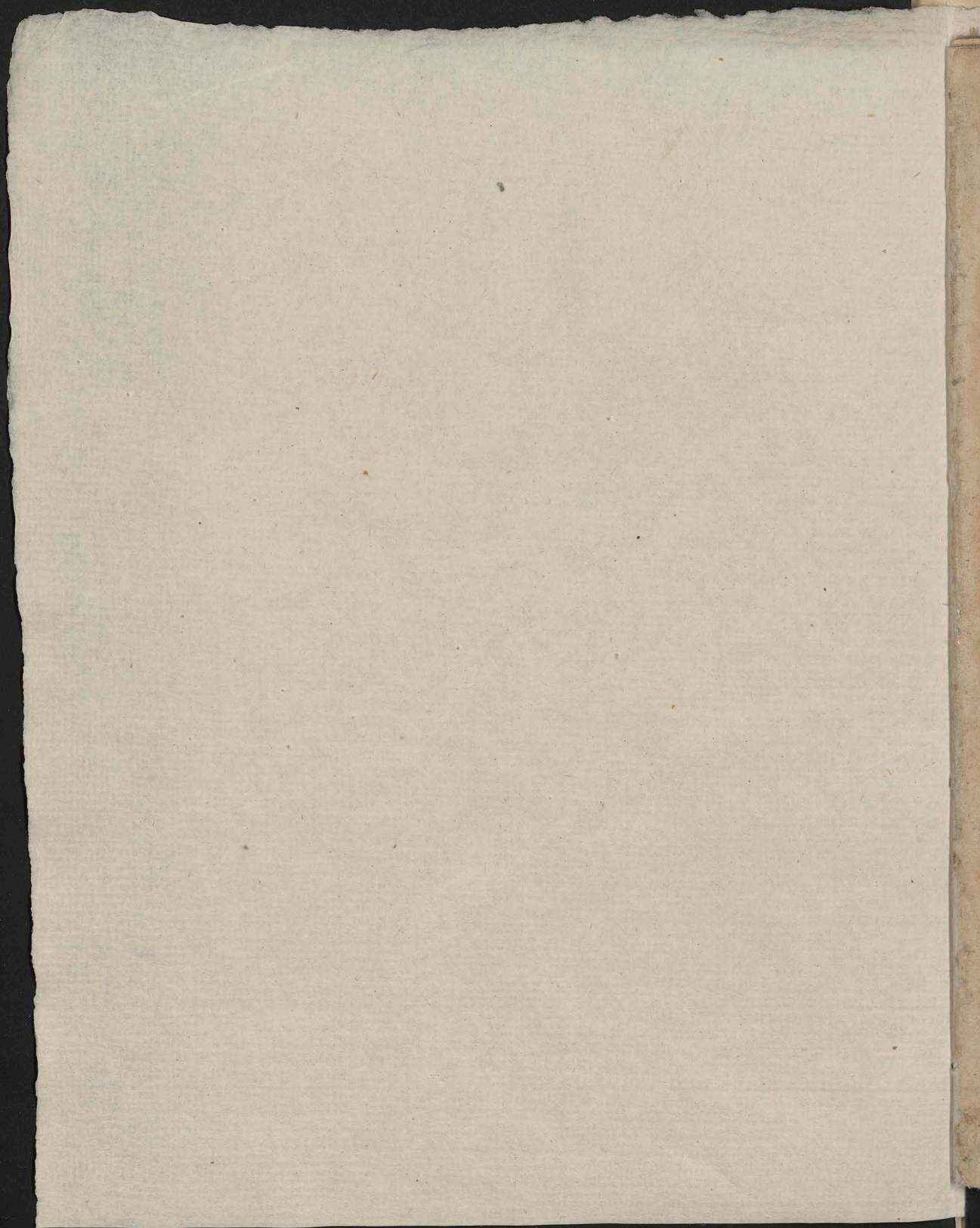

Cim. 5148

EQVITIS POLONI,
IN IESVITAS
ACTIO PRIMA.

*Auctorem jest Stanislaus Rogala Lawadzki
Picus.*

ANNO M. D. XC.

ORATIO CONTRA Iesuitas Prima.

Ideo, Senatores Amplissimi: & vos reliqui qui
adestis: generis nobilitate, & virtutum orna-
mentis clarissimi viri: omnium vestrum ora, atq;
oculos in me unum converfos esse. Et tamen si
hunc locum, ad dicendum existimem esse orna-
tissimum & frequens conspectus vester me
ad dicendum excitet: tamen hac tanta corona doctissimorum ho-
minum, terret oculos. Existimo enim multos esse, qui mirentur:
quid sit, quod istis disertissimis, & gratiosissimis hominibus, hoc
tempore sedentibus, ego potissimum surrexerim: cuius neq; aetas
ea est, neq; ingenium, neq; autoritas: ut possit cum eorum qui
sedent grauiate, doctrina, & rerum gestarum gloria compara-
ri. Sed me recreat vestra sapientia Senatores Amplissimi: que
efficit, ut persciciatis, omnibus his, quos adesse videris, charissimam
patriam esse: illos tamen, propter iniquitatem temporum, hanc
causam multis odiosam non audere defendere. Neq; vero ego
mibi tantum tribuo, ut alijs laudem fortitudinis atque officij pra-
ripere cupiam: sed in ista mea aetate aliquid mihi presidij constitu-
tum esse, contra calumniam iniquorum hominum confido. Nam
si isti viri, auctoritate & prudentia summa praediti ea dicerent, que
hoc tempore dicenda sunt: quod certe facere debet is, qui ad istam
causam accedit: fortassis illorum oratio multorum varias voces,
ad inuidiam, & odium, excitaret. Cum ea sit istorum ho-
minum prudentia: tantus splendor generis, ut nulla vox ab illis
profecta, obscura esse possit. Ego vero, si quid dixerero liberius: id
facilius inter istos parietes contineri fortasse potest: quia in hac Se-
natoriae dignitatis luce non sum constitutus. Erunt etiam, ut opi-
nor

ror nonnulli: qui veniam adolescentia mea dandam esse existima-
bunt: si qui liberius dixerō, & facilius etiam patientur, si aliquid
attulerō: quod nondum sit perfectum ingenio: & elaboratum in-
dustria. Accedit illa quoque causa: quod ista dicendi necessi-
tas, non solum a Patria nostra: quae omnibus nobis debet esse
charissima: sed etiam ab illis viris mihi est imposita: quorum singu-
larem in me amorem: plurima & maxima beneficia ego agnosco:
& quorum dignitatem summam vos perspicitis, horum in me volun-
tatem & benevolentiam plurimi semper feci: & quantum autori-
tati illorum tribuam, nunc testari cupio hoc officij genere: ut quae
sentio, liberius de Republica dicam. Et sane nulla propemodum est
natio, Senatores Amplissimi: quae non plurimum se patrie suae debere
agnoscat. Nostra autem Respublica, a maioribus nostris ea iura in-
venta atq; instituta habet, ea libertate, dignitate, splendore ordinem
nobilium ornavit: ut illius commoda vita nostra nobis debeant esse
chariora. Nunc verò eiusmodi tempus est, Senatores, ut Reipub. digni-
tas, omnium nostrum salus, vita, libertas, dei religio, bona fortuna, do-
milia: vestrae sapientiae, fidei, potestati sint tradita. Vos hodie con-
stituere debetis: utrum homines perniciosos, quasi in visceribus Rei-
publicae ad interitum patriae vestrae conservare velitis: & an etiam
totam Rempublicam in extremum periculum atq; discrimen adducere
cupiatis. Magna sunt ista quae dicere aggredior, Senatores Amplissi-
mi: in me verò non agnosco eam facultatem, ut de rebus tam atrocibus:
satis commodè dicere, & graviter conqueri, & liberè vociferari: os-
sim. Perturbat me ingenij mei imbecillitas: gravitas, etiam: libertati,
tempus ipsum est impedimento. Sublata enim iam est, ut vobis, quo-
rundam hominum potentia & iniquitate atq; crudelitate, non solum di-
cendi facultas, sed etiam sentiendi libertas: quam facultatem dul-
cissima patria nostra nobis tradiderat, ea iam erepta est ab istis ho-
minibus: qui nunquam considerant quid facere debeant, sed quan-
tum possint suis artibus & viribus ex naufragijs patriae commaratis.
Hos ego cum afficio non ignoro quae pericula subeam: timore etiam

& pudore, quem mihi natura attribuit, non parum commoveor: vestra enim dignitas me magnopere perturbat: metuo enim ne non satis commodam orationem ad res tantas adferre possim: & ne molestiam aliquam eruditissimis vestris auribus assergam. Quamobrem vos rogo atq; obsecro, ut attentè, bonaq; cum venia me dicentem audiatis. humanitate enim vestra fretus: & amore patriæ impulsus plus ozeris sustuli, quàm ferre me posse intelligo. Hoc ut vos aliqua ex parte alleuetis, vos pro ea, quam vobis debeo observantia rogo.

Neminè esse vestrū existimo, Senatores Ampliſſ. qui ignoret, quibus in periculis per multos iam annos versati simus: quanta enim vis allata sit ad oppugnandam & evertendam libertatem nostrā, ab hominibus perditis. & quàm valde iam illa debilitata sit, res ipsa loquitur. Vidistis enim, ut opinor: quàm nova comitiorum forma apud Varſaviam fuerit: non enim veterem consuetudinem comitiorum: & pristinum electionis morem: à maioribus inventum atq; institutum cernebatis: sed exercitus numerosos, & collectos ex barbaris militibus: & omni genere armorum instructos: quorum duces minabantur nobis rapinas, cædes, incendia: quantam vim, quantos armorum strepitus, quos clamores, quas contumelias quas minas, que pericula optimus quisq; sustinuerit: quantum lachrimarum patriæ præstiterit: potuistis animadvertere. Quæ verò consecuta sunt postea, horret animus commemorare: ne summus dolor vester ex patriæ vulneribus conceptus recrudescat. Sunt enim depopulati agri, sunt multi nobiles crudelissimè domo sua nudi eiekti, ex adibus suis patrijs præcipites exturbati, multe virgines è complexu parentum abreptæ. Aspiciebant miseri & luctu perditii homines: sceleratissimos milites, suæ pecuniæ fieri dominos: multa palàm auferri, multa largè & effusè alijs donari: alia incendio consumi. Quem verò ad fletum & gemitum non commoveret CRACOVIAE urbis primaria miserrima conditio: quæ obsidione oppressa: cæde atq; incendiis vastata: horrida & squalida: tristissimum nobis omnibus exhibet spectaculum.

lum. In his malorum procellis & fluctibus & tempestatibus, iam videor mihi portum aspicere, Senatores Amplissimi. Quod enim precatus sum, saepe & multum a Deo immortalis: porrectis in caelum manibus & facie lachrymis redundante, ut patriam nostram aliquando clementer in his fluctibus aspiceret: id iam aliquo modo fieri existimo. Video enim, Senatores Amplissimi, vestrum ordinem ad pristinae auctoritatis spem reviviscere: adiunctam esse vobis nobilitatem: constare Lithuaniam: paratos esse equites, ad vim externorum hostium depellendam, expeditos centuriones: instructas iam propemodum cohortes. Sed vos moneo Senatores Amplissimi: quanquam non egetis consilio, quo valeatis plurimum: tamen quod in magnis tempestatibus fieri solet: ut summi gubernatores a vectoribus admoneantur, id vos quoque in bonam partem accipietis: si meam vocem in istis vestris deliberationibus adhibeam. Videte etiam atque etiam, ne dum capiti mederi vultis, reduriam curetis: quae enim erit ista pax si tantum modo externorum hostium impetus reprimatur: & domesticorum dissidiorum incendia inclusa lateant? quae iam non scintillas, sed tantas flammam emittant, ut in remotissimis regionibus consisti possint. Vestrum autem est Senatores quam longissime in posterum providere. Quamobrem enim in ista dignitate Senatoria tanquam custodia atque specula collocati estis? nonne propterea ut Respublica vestra sapientia vacuam metu reddatis? Nolo omnia Respublicae vulnera detegere, multa enim a multis, de patriae incommodis, copiose & ornate dicta sunt: summam ego hoc tempore mihi partem eam: quae etiam a plerisque leviter indicata: sed non satis explicata, proposita est. Ego qui Romanam Ecclesiam plurimi semper feci: & spiritualem ordinem in eo loco semper habui in quo habere debet is, cuius multi affines, omne curriculum industriae suae in illo ordine posuerunt: illinc honores amplissimos: illinc magnas opes: illinc dignitatem (si quam habent) consecuti sunt. Ego, inquam, dico, pro perpetua mea observantia in Respublicam, & pro mirifica cupiditate dignitatis vestra retinenda & augenda. Vos autem omnes, qui hic adestis, quaeso, & oro ut prima sit

erit vel acerbum & indignum auditu: vel incredibile: à me iuvene accipietis sine offensione: neve id repudietis, priusquam cuiusmodi sit explicata vero. Ego Romanae Ecclesiae prope modum alumnus: dico hanc unam monachorum familiam: quae à Iesu Salvatore nomen habet, ad perniciem multarum Rerum publicarum esse institutam. Magna spe ingredior in reliquum orationis meae cursum: quia iam periculissimum istum scopulum vobis tacentibus sum praevertens. Quid igitur causa est? ut ita sentiam de istis hominibus, quorum admirabilis pietas, singularis quadam in omni disciplinarum genere scientia, à multis commendatur: & qui primo loco, ordine, & auctoritate digni sunt habiti? quasnam rationes adferam istius tanti criminis? per arduum mihi erit demonstrare. Quo me igitur veritam? aut quos testes producam? Sunt homines Ecclesiastici ordinis honestissimi, atque ornatissimi, tanta amicitia & tanta necessitudine cum isto ordine Iesuitico coniuncti, ut etiamsi viri boni non essent: plurimum momenti tamen habere deberet illorum oratio contra Iesuitas: ita autem boni catholici sunt, ut etiamsi inimicissimi essent Iesuitis: tamen illis credi oporteret. Quid igitur isti dicunt? Sunt hac vobis nova & inopinata Senatores Amplissimi? nunc primum ista crimina aures vestra accipiunt? Nonne soletis interesse concionibus: in quibus affirmare solent constanter & graviter: ea voce & motu corporis, ea gravitate & constantia viri doctissimi nostri Theologi: Iesuitas eam pestem esse, qua animadverti non possit nequam totum Reipublicae corpus inflammet: eorum mores, gestus, habitum, oculorum conformationem, oris & vultus moderationem, ad res a maioribus nostris bene inventas atque institutas, ad illas inquam, res omnes, per manus nobis traditas, debilitandas, atque everendas hunc monachorum ordinem, comparatum esse. Novum istud est Senatores? non his vocibus, non his exclamationibus resonavit primarium templum Lublincense? non summum etiam templum Cracoviense plenum atque refertum: his Iesuitarum ornamentis atque testimonijs: ad perpetuam & loci, & temporis, & hominis memoriam? Non fuit hoc inquam, in istis templis

templis decantatum? Testes sunt viri Senatorij: magna auctoritate,
consilio, prudentia ornati: & ceteris ornamentis honoris, ingenij, in-
dustria clarissimi: qui hoc affirmant. Quid dicam de illustri Epi-
scopo Cracoviensi? quem honoris & amplitudinis causa nomino:
cuius ea est aetas, prudentia, auctoritas, eruditio, humanitas, iudici-
um, constantia, ingenij acumen: ut ad eius orationem iuramentum
vestrum adhibere possitis. Quid igitur is dicit? affirmavit constan-
ter & graviter: voce & vultu, ad rei indignitatem composito:
istam novam non ante multos annos inventam monachorum famili-
am: qua Iesu salvatoris nomine ornata est: ad Ecclesia Romana do-
gmata evertenda comparatam esse: & ad excitanda seditionum in-
ndia: ad evertendos Reipub. nostrae bonos, & omnium comproba-
tione institutos mores. Johannes verò Zomoiscius Regni Cancellas-
rius, & exercituum summus imperator: cuius prudentiam, rei
militaris scientiam, virtutem, auctoritatem, felicitatem, fortitudi-
nem, omnis semper mirabitur aetas: affirmavit verè & sapienter, ut
omnia saepe dicere solet: istis sacerdotibus in templis, & suggestu
locum aliquem concedendum esse: ut verò ex monasterijs &
templis ad Reipub. negotia gerenda accedant: hoc nullo pacto ferri
oportere. Quid ego nunc producam Doctorem Picum, civem Craco-
viensem & virum Senatorium: quem verè Philosophum subtilissi-
mum, & medicum exercitatissimum possumus appellare: in cuius vi-
ta existat imago antiquae virtutis: cuius oratio exemplum est copiosa
loquentis sapientiae: is certè ita de Iesuitis iudicat: ut saepe affirmet
pejorè cum patria nostra actum esse: quae istos non iam dudum eie-
cerit. Quid ego vobis nunc adferam voces singulorum hominum?
quid producam in medium querimonias earum viduarum: quae non
prius istorum salvatorum artes deprehendere potuerunt: antequam
domos suas spoliatas animadvertent: omnib. vasis argenteis, omni-
bus ornamentis aureis, in quibus aliqua ars aut pretium ita singulare
existeret: ut posset eorum cupiditatem incendere. O tempora, o mores,
haec iam aguntur in foro iactantur in Palatijs; recitantur in
omnibus

omnibus locis: clamantur in templis: in conspectu Trinitatis, ante
imaginem Christi, omnium sanctarum atque sanctorum, hæc declaman-
tur: ad commovendos sanctos atque sanctas, ista sæpe & multum, ve-
hementer & graviter, copiose & ornate ab illis exponuntur, qui reli-
gionibus sanctorum atque sanctarum præsumunt: & a vobis ista igno-
rantur? Verum utilissimi sumus propter Scholas: multos iam ludos
literarios aperuerunt: magno motu fit concursus iuventutis: magna
nobilium pars eaque fere præcipua, ab illis erudiri suos filios cupit: pro-
pter magnam doctrinæ fidei, gravitatis, constantiæ existimationem:
& propter singularem quandam docendæ rationem. Eodem accedit,
ut nullis præmijs laborum propositis, magnos tamen labores suscipi-
ant & sustineant. Heu ne miserum: cur ego vos, quos semper lau-
davi, cogor reprehendere? Non videtis, non intelligitis Senatores?
hæc omnia ad perturbandam quietem pertinere? non animadvertitis
plurimas Scholas, ab illis iam dissipatas esse? unam Scholam celeberrimam
Cracoviensem: viris doctissimis in omni disciplinarum ge-
nere ornatissimam, iam solitudine fœdam atque squalidam: nulla an-
tiqua ornamenta retinere? Habuit Polonia ante istos Iesuiticos mo-
nachos: habuit viros eruditissimos, oratores vehementissimos, Phi-
losophos acutissimos, Iureconsultos prudentissimos, Theologos omni
dicendi gravitate, copia atque ornatu instructissimos: habuit nostra
patria scholas, ex quibus, tanquam ex equo Troiano, prodierunt plu-
rimi doctissimi viri: una Academia Cracoviensis quatuor millia li-
teratorum iuvenum numerabat. Prodebant ex illa schola illi viri, quo-
rum ingenium, prudentiam, auctoritatem ista adhuc miratur ætas.
Iam prope vigesimus annus est: ut Iesuitas istos in regno nostro vide-
amus: qui ita scholas suas instituunt, ut omnem industriam, diligentiam
laudem alijs eripere cupiant: sæpe admodum ludos Comædiarum,
Tragædiarum: omni splendore, copia & ornatu instructos, exhibent:
in quibus ludis, summam laudem & utilitatem positam esse existi-
mant: & hæc propemodum una arte multos discipulos ad se pertra-
hant: tamen neque inter istos iam præclaros Magistros; neque inter di-
scipulos:

scipulos: videmus illos, qui possent aliquo genere eruditionis cum illis antiquis nostra Schola magistris & doctoribus contendere. Habuimus illo seculo Lucam concionatorem: cuius ea dicendi vis fuit: ut quamcumq; in partem voluisset, animos hominum flectere facile potuerit. Credo adhuc vos memoriam retinere illius concionatoris, quem Leopolitam nostri Poloni appellabant: erat ille homo ea morum elegantia: ea humanitate: ut semper auditorum suorum animis atq; auribus novam quandam voluptatem adferret: eo ingenii acuminis, ea doctrina, ut semper orationis suae subtilitate, redderet doctiores suos auditores. Quanta & quam multa laudes debentur Hosio Cardinali, Cromero Varmiensis Episcopo, Orichovio, Fricio. Hic me incendit quaedam cupiditas: ut de istis viris pauld copiosius differam. Sed me iuvo ne ex commemoratione illarum virtutum & eruditionis: recrudescant vestra vulnera, quae patria nostra ex morte istorum hominum accepit. Erant illi viri quaedam pulcherrima & clarissima Ecclesia Romana lumina: habetis ut opinor in animis vestris praclarum illud Fricii volumen de Repub: extant multi libri Hosii Cardinalis: Cromeri, Orichovi orationes adhuc in multorum manibus versantur: & nulla unquam futura est aetas, ut opinor, quae illorum memoriam obscuret: iam si Bembi, Sadoleti, Contareni, Reginaldi Poli, & reliquorum summorum hominum libros enumerare & laudare, ut equum est, possem: quorum eruditio & eloquentia proximè accessit ad illam antiquitatis laudem: dies me potius quam oratio deficeret. Quid horum simile habent Iesuita? Prodeunt quoque quaedam illorum lucubrationes. Utinam illum laborem quem in scribendis illis libris susceperunt: in suas tragædias, vel comædias potius contulissent: ita enim illa sunt refutata ab Hereticis, ita profligata, ut luculentam quoq; plagam tota Ecclesia nostra Romana acceperit. Provo-carunt Lublini superiore anno Antitritarios & Anabaptistas ad disputandum: canebant triumphum ante victoriam: in ea disputatione nihil præter redundantem quandam verborum volubilitatem, & tragicos clamores: quibus in clamoribus omnes Iesuitica

tica laudes posita sunt, praestiterunt: & ianummodo de plebis, & an-
cularum, & collusorum atq; suorum compransorum approbationem
consecuti sunt: & cum rationum vi, Auitrinitarios vincere debu-
erint: & eam victoriam, antequam certatum esset literarum monu-
menti tradiderint: eum exitum ille triumphus ante victoriam, de-
cantatus habuit: ut Ariani minis, convitiis, terroribus, clamoribus
fuerint electi: & primarius quidam illorum hominum Niemoirevi-
us etiam verbera senserit. Dolebamus Senatores Amplissimi Eccle-
sia Romanae dignitatem, ab istis hominibus ita deludi: ut multi ex
illo loco, Romanae Ecclesiae observantissimi, animo dubio & fluctuan-
te discesserint. Prodiit libellus Posse vni Itali: tanquam fax qua-
dam ad excitandum incendium: illius auctoritatem si voluissetis
sequi, nonne iam domestico dissidio eversam Rempub. assiceremus?
Quae ista est ratio Senatores: virum eruditissimum non suae erudi-
tionis arma & doctrinae instrumeta ad vincendos suos adversarios
conferre? sed ad barbaricam crudelitatem & feritatem decurrere.
Mederi volunt patria nostra: honesta haec oratio est. Verum si scab-
pellum adhibeatur ad sanam corporis partem, si viri boni, utiles civi, &
patria & Republica exterminentur: non medicina sed carnicina est.
Quamobrem concilium non convocatur? Cur publica disputatio non
instituitur? Quamobrem ista facula ad vim excitandam adhibea-
tur? Non est magnum negotium homini erudito, vincere eum qui
literarum cognitione non est excultus: praesertim si eo quoq; acco-
dat bonitas causa. Qui ad gladium, ad ignem, ad aquam, ad caedes,
atq; vim decurrit, fateatur se facilius hominem iugulare quam eru-
dire posse: animum carnicis, & barbari atq; crudelis praeconis,
quam Theologi mentem eruditam habere. Inventutem numerosam
habent suis in scholis, quibus artibus eam colligant, & retineant:
metuo ne sero admodum animadvertamus: & tum demum velimus
huic malo remedium adhibere, cum iam non poterimus: si ad matu-
ritatem pervenerit illa improbitas, cuius iam magna apparent &
existant vestigia. Putatis ne Senatores Ampliss. disciplina monacho-
rum in-

rum iuventutem nobilitate recte ad res bene gerendas erudiri posse?
Vnam tandem aliquando perficere possitis: Poloniam de statu
optimo ad eas calamitates devolutam esse, moribus Gallicis, Italicis,
Hispanicis in patriam nostram receptis. Si maiorum nostrorum tem-
pora, quibus ille regiones non fuerunt cognita, cum hoc nostro seculo
conferamus: qua summum dolorem atq. metum nobis adferant,
plurima occurrunt: qua spe aliqua meliorum animam erigant, ad-
modum pauca et exigua, vel potius nulla solatia veniunt in mentem.
Quid igitur agimus Senatores? Volumusne Scholas evertere? Ego
verò hanc amentiam à vobis longissime abesse cupio. Placet enim &
utile est, revocare veterem disciplinam, & patrium morem: premia
Magistris & Praeceptoribus proponi: eos gratitudinis & utilitatis
spe, ad scholasticum laborem suscipiendum excitari. Novam istam,
nostris maioribus incognitam, nobis ac iuventuti nostra inutilem,
patrie perniciosam, docendi rationem: retineri non placet. Sed Iesu-
itarum opera, studio, & diligentia effectum est: ut Africa, A-
sia, America, Persia, Romana Ecclesia instituta & placita amplectu-
tur. Quinam sunt ille viri? qua est ista pietas? qua prudentia? qua
vite sanctimonia? ut tantum bonum orbi Christiano importaverit.
Aspicite istos patres nostros Iesuitas: ut recte de illis apostolis fra-
tribus eorum possitis iudicare. Non enim, Senatores Amplissimi, si-
mia simiam tam bene refert: neq. ovum ovo, nec lac lacti tam simile
est: quam Monachus Iesuita, Iesuita Monacho. Quid igitur isti ha-
bent? vel in pietate, vel in moribus, vel in eruditione, quo nostris an-
tecellant? Si enim vultum istum ad decipiendos homines ac commo-
datum, si os in illis latebris Iesuiticis compositum: si oculos & totius
corporis habitum: atq. ipsam orationem ad simulandum & dissi-
mulandum conformatam mutes atq. adimas: nihil habebunt quod
praeter ceteris monachis possint venditare: quibus se illi usque ad eò an-
teferunt, ut quilibet Iesuita cum Iesu se in caelo esse existimet: pro-
pterea quòd sanctimoniam quandam possit simulare, & eam,
que

qua intus inclusa est impietatem bene dissimulet. Tam ut totius corporis motum atq; vestitum, ad colligendam hominum gratiam: mira quadam cura, & sollicitudine moderantur: ita quoq; in templis, non veterem illam a maioribus receptam & approbatam simplicem, & non multum exquisitam in Dei cultu atq; sanctorum consuetudinem retinent: sed superbas, stultas, atq; impudicas mulieres imitantur: quae splendidius vestiri volunt quam honesta matrone: quod fit ut etiam oculos spectatorum in se convertant, & eorum cupiditatem inflamment. Quis autem est ab omni ratione ita alienus: qui non perspiciat illis illecebris, istis ornamentis, isto subtili sanè & suavi vocum & tibiarum concentu: barbaram gentem, incultos atq; horridos homines posse excitari? & ab illis sordibus & squalore, ad istum splendorem & cultum, omnes humanos sensus converteri? Hoc certè est homini à natura tributum: ut omnia iucunda sequatur. istam legem non audivimus, legimus, didicimus: sed ex natura ipsa arripimus, hausimus, expressimus (quemadmodum inquit summus ille orator ut rem iucundam, aliquo sensu perceptam, homines eò magis amplectantur: quò magis etiam sensibus & cupiditatibus obediant. Currunt igitur muliercula & iuvenes in aedes Iesuiticas, sancta Barbara: sed graves viri & prudentes retinent veterem cultum Mariae, qui scilicet novitatis dulcedine non moventur. Gratulor ego viri amplissimi, Asia, Africa, America, Persia istam mentem, cum velint Catholica Ecclesia nomen suum dare, sed ut verum sit, quod Iesuita referunt, falsa enim multa ab illis iactari iam nonnulli affirmant, & res ipsa loquitur: sed quemadmodum dico, ut verum sit, ne tamen Iesuite servitutis iugum nobis imponant, magna cautio adhibenda est, hisdem enim artibus & hoc religionis nomine, illas provincias Hispano Regi potentissimo subiocerunt, à quo illi emissi, ut exploratores eò consilia omnia retulerunt ut primum domestica dissidia excitarent; deinde Hispanicis exercitus, in regna convulsa: & dissidiis domesticis debilitata adducerent: quod cum affecti sunt,

omnia:

omnia cadibus & sanguine ita replent: ut non solum consilii capien-
di, sed etiam ne respirandi quidem spacium relinquunt, illis, a qui-
bus amanter & humaniter fuerant excepti. Legimus in sacris li-
bris extitisse quosdam Gabaonitas, astutissimos exploratores: qui si-
mulata legatione, exoletos saccos, asinis imposuerunt, utresq; vini-
os obsoletos, laceros, & resartos: calceamenta vetera & la-
cerata pedibus induerunt: penulis vetustis se texerunt: omnig; in
commeatu pane mucido sumpto, ad Iosnam se in castra contulerunt:
eig; & Israelitis nunciaverunt, se velle cum eis foedus percutere.
Iesuita Gabaonita sunt à Rege Hispania Catholicissimo legati, pallio
modestiae contexti, calceis hypocriseos induiti, simulatione paupertat-
is, modestiae, pietatis, castitatis ornatu: se à Iesu missos esse quasi ad
novam aliquam salutem adferendam hominibus affirmant, se vi-
gilijs, laboribus, studijs litterarum & pietatis, nocturnis atq; diur-
nis preceationibus exhaustos esse ostendunt. Metuendum autem
nobis esse, ne quid Andria apporet mali, iam indicat miserabilis ca-
sus eorum hominum, qui sunt in Africa, in Asia, in Persia, in Ameri-
ca. Neq; illarum regionum terminis hoc malum inclusum est: lati-
us diducitur, & in dies longius progreditur istud incendium, nam
etiam in Germania inferiore, excitati iam sunt, ab istis Gabaonitis
tanti motus: quibus multa iam urbes & provinciae florentissima:
quasi uno impetu prostrata iacent. Non possum sine lachrymis An-
twerpiae urbis potentissima, & amplissima luctuosam & funestam
direptionem commemorare: nullumq; esse existimo hominem tam
durum, quem non moveat tot hominum mors acerbissima & crude-
lissima: bonorum direptio, ac venditio. Nolo autem vos ad sum-
mi istius doloris societatem pertrahere. Eodem motu ab istis Iesu-
iticis Gabaonitis excitato, impulsae est Anglia atq; Scotia: quae regna
cum antea externorum hostium impetum depulerint: nunc domes-
ticis disidijs debilitata, & ad interitum iam inclinata sunt: id
verò totum acceptum referendum est istis sanctissimis patribus
& Gabaonitis Iesuiticis. Hos fructus, ista commoda illi depromunt ex
illis

illis suis saculis obsoletis. Una Regina Anglia veneno & insidijs
sepe appetita est. Scotia Regina crudelissima & indignissimo mortis
genere sublata est. nullum locum nominare possum Senatoras Am-
plissimi, in quo isti Gabonita pedem posuerint, ut etiam non in eodem
tristissima & luctuosissima exempla crudelitatis reliquerint. Et ac-
cidit iam aliquoties Deo ita permittente, ut iisdem ruinis quarum
authores extiterint ipsi fuerint oppressi. nam in Anglia, multi isti pa-
tres Gabonitici, ita ut equum fuit, supplicio affecti sunt: quos no-
stri Gabonita in numerum Martyrum referunt. O praclaros mar-
tyres, qui tantorum scelerum convicti fuerunt. Multi praeterea Se-
natores Amplissimi, quae in Helvetia, quae in Germania superiore, ab
istis patribus sunt excitata. Curvit enim magnis progressibus, ista le-
suitarum pestis: & omnes urbes, omnes provincias, omnia re-
gna obvia everit & dissipat. Ad ea mala quae iam nos tangunt,
properat animus. Non ignoratis, quas turbas attulerit nobis in
Livonia ista Gabonitica & Iesuitica modestia: iam potentissima
urbs Riga, ad portum posita ardebat eo incendio: quod fuit excita-
tum ab istis Gabonitis. Abreptus fuit iisdem procellis & flucti-
bus, Stephanus Rex fortissimus: qui nisi ad animi sui magnitudinem,
consilium & moderationem adhibuisset: iam omnino & cum Riga
& cum Rege Suecia: aut certe Rege Dania bellum nobis fuisset sus-
ceptum. Urbem profecto & totam provinciam multis laboribus,
magnis sumptibus, magno nostrorum hominum interitu, ad Regni
nostri imperium iam diu aggregatam: multo maiore caede, aut ma-
ioribus impensis atq; sudoribus: nunc restitueremus. Tota Lithua-
nia & Vilna urbs primaria nonne eodem spiritu Iesuitico & Gabo-
nitico est agitata? Nonne civium atque multorum nobilium fuit
concursum ad praelium committendum? unde illa procella periturbati-
onum profecta sunt, nisi a Iesuitis nostris istis Gabonitis? Potest sine
dubitare viri amplissimi, totam Lithuaniam ad interitum ab istis
Gabonitis ita impulsam fuisse: ut iam nunc tantummodo ruinas il-
lae

bis provincia aspicere potuissimas: nisi ad hac mala restringenda
Rex sapientissimus auctoritatem suam contulisset. Coactus est ille
fortissimus Imperator obsidionem, & expugnationem urbis PleSCO-
viana intermittere: ut istis tumultibus à Iesuitis excitatis occurre-
ret. O miseram patriam nostram, o deplorandam conditionem:
qui istam pestem, & hac monstra in visceribus nostris alimus: &
quicquid increpauerit Iesuitas iam metuere cogimur: quos otium &
cibus alienus ita feroces reddi: ut etiam auctoritas & sapientia
potentissimi Regis eos coercere non potuerit. Vidistis Senatores ama-
plissimi Cracoviam urbem celeberrimam, domicilium atq; ornamen-
tum totius regni, sedem Maiestatis Regia, omnium ordinum Eccle-
siasticorum, & secularium, ut vocant, receptaculum: praecipuum rez-
gni praesidium, mercatorum & reliqua plebis emporium, matrem ar-
tium atq; disciplinarum, ita vexatam esse ab istis Gabaonitis: ut
plurimi viri boni, utiles cives patrie nostra, homines catholici as-
firmant, se male in sylvis, inter feras vitam degere: quam in ista im-
manitate versari. Conspiratione enim facta: cuius Iesuita au-
thores atq; duces extiterunt: magna vi atq; impetu in eam domum
irruunt: qua una in tota urbe monumentum antiquitatis extat,
Lutheranis concessa: Rege atque omnibus Senatoribus approban-
tibus. Apparebant effusa aliquot diebus flamma, quae per
multas urbis partes sparse, toti urbi minabantur interitum. Au-
diebantur voces sceleratorum hominum, praedas efferentium: in-
ter quos, ut quidam affirmant, etiam versabantur isti patres: non
religioso isto habitu induti, sed atrivis rusticorum vestibus
cooperti. commodum illis fuit & incundum etiam, ut opi-
nor, istam adorandam personam Iesuiticam ad aliquod tempus
deponere. Tota urbs in summo periculo versabatur. Ne-
que ego sum adeo amens, ut regem: istam vim ad alios
quoque magistros, & professores, & totam Scholasticorum tur-
bam pertinere: qua de re iam primarij Lutherani ad Se-
natores retulerant. Verum si rem bene consideretis: &
istum

istum Cabaoniticum & Iesuiticum spiritum cognoveritis, intelligo-
tis ab hoc Iesuitico numine, hac fulmina profecta esse. quis enim est
adeo rerum ignarus: ut nesciat talia perturbationis consilia plena
sceleris, ab his Hispanicis Iesuitis agitari: & nulla unquam ante ad-
ventum Iesuitarum talia pericula civibus nostris accidisse? Quid
multis opus est? Sunt qui affirmant, totum hoc quicquid est mali, Ie-
suitis tribuendum esse: quibus hoc propositum est, ut Evangelici cum
Rectore atq; professoribus, & tota universitate Academica signis col-
latis congregiantur, & Iesuita habeant suavisimum spectaculum:
atq; in locū illius partis, quæ fuerit fusa atq; deleta succedant: & am-
plissima stola, suorum consiliorū premia, auferant. Hic fortassis dicat
aliquis Iesuita. Tu Lutherana causa patrocinium suscipis. (Ego verò
patres sancti Iesuita non meam nunc de Lutherana religione senten-
tiam explico, sed quid metuendum sit à vobis Reipub. nostra ostendo:
& superius testatus sum me Catholicum esse. neq; verò is Romanam
Ecclesiam oppugnat, neq; hæreticos defendit, qui liberè, ad Reipublica
utilitates conservandas ea quæ sentit, dicit. Quamobrem iam repeto,
id quod sæpius affirmavi: & magna voce proclamo. Tametsi Iesuitæ
professione Catholici sint, pestem tamen Reipublica nostra ab illis
metuendam esse. Erant quoq; maiores nostri Catholici, & tamen ar-
ma contra illos Iesuitas Cruciferos sumpserant: & eo omni ratione
persequendos esse existimabant: summo Pontifice repugnante, & e-
ius legatis resistētibus. Archiepiscopi nostri & Episcopi capitali
odio ab illis disidebant, & vi atq; armis opprimendos esse statur-
bant. Vos ego appello Reverendissimi Domini Episcopi: non igno-
ro qua observantia ac pietate summum Pontificem colatis: hortor
tamen vos: ut tranquillitatem patriæ nostræ, vobis commendatam
esse velitis. Exiguum enim admodum est discrimen inter Crucife-
ros & Iesuitas, inter crucem & Iesum: si intra huius disputationis
nostræ limites oratio contineatur. Crux & Iesus eandem pro modo-
dum vim habent pietatis, modestiæ, religionis: Cruciferi crucis ima-
gine erant insigniti: Iesuita Iesu salvatoris nomine sunt ornati.

Quid

Quid modestius? quid magis piū & religiosū illis cruciferis illo seculo extitit? qui verecundi a modum, humani, humiles, abiecti, patres Cruciferi apparebant. Isti quoque Iesuita, omni virtutum genere sunt larvatis domi enim, tant a sollicitudine & diligentia gestus suos conformant, ut nihil diversum in illis appareat huius persona, quam sustinent: etiam capita eleganter & moderatē in unam partem inclinata habent: ut videantur Iesu similes esse qui pendeat in cruce. Cruces etiam pictas & sculptas habent; etiam in valvis suorum collegiorum cruces pingunt. In ista tam pulchra herba latet antiquus ille serpens, inimicus & accusator fratrum Diabolus author dissidiorum, perturbacionum, bellorum intestinorum, cedis & rapinarum. Dicite mihi sancti Patres, pro vestra pietate, candore, modestia, humanitate: quamobrem vos apud istam hominum multitudinem: cuius benevolentiam ita vobis collegistis: ut etiam multa muliercula, immo verò præclare mulieres: ornamenta aurea atque argentea, quæ à maritis suis amoris causa dantur: vobis libenter, furto propemodum ablata, tradant & libentius iam peccatorum suorum causa ad vos accedant, propter vestram istam humanitatem: dicite, quamobrem Hispanicam monarchiam in celum laudibus effertis eam commendatis, & exemplum illius monarchiæ tanquam ad imitandum proponitis. Non ignoratis, ut opinor, in Hispania cives non malos propter levissimam religionis suspicionem tactari contumeliis, onerari calumniis, notari ignominia, exsilio puniri, morte denique acerbissima mulctari. Exstant, viri clarissimi, istorum patrum hæc præclara facinora, in tabulis depicta: fors assis propterea: ut illud exemplum Hispanicum vos imitari velitis. Sed non a modum commodè oculos nostros illa imagine erudiunt, neque satis copiosè quid ipsi faciunt, ostendant. Non enim hic est malorum exitus, quem ostendunt illæ imagines: non his terminis istorum sanctorum patrum religio continetur. Nam ad turbandos sepulcorum manes progreditur illorum modestia, & charitas: effodiuntur ossa, divitiuntur cineres, & quem terminum, ut vita ita miseriarum natura constituit: ultra hunc terminum grassatur ista Iesuitica mansuetudo, & charitas. O miseram atque lamentabilem illorum hominum conditionem. O regem crudelem. O regnum citò perituum. Cogitate etiam atque etiam, Senatores Amplissimi: num tanto furorè locus in patria nostra concedi debeat: ut fratribus nostris, propter diversas in religione sententias: hoc modo, hac crudelitate & immanitate, lucis huius usura eripiatur: & alii quamvis sint Catholici: tamen propter opes: vel uxoris vel filiarum formam, in numerum hereticorum referantur, quia istorum sanctorum patrum cupiditatem, maritorum vel parentum vita impedit. Dicite igitur aliquando patres sancti, si idem in Polonia facere possitis: quid sitis facturi? Etiam illud dicite, si Hispanorum rex patronus & propemodum Deus ordinis vestri: huc

in Poloniam, vel mari, vel terra exercitus suos cupiat adducere: quid inquam, fratres facturi patres sancti Iesuita? Video enim vos tantis sumptibus tam firma palatia, praesidia, & propugnacula erigere, quae vos monasteria appellatis: quae si verè, ut sunt, nominari debeant: domicilia scelerum omnium, atque flagitiorum receptacula, appellari possint. Video Posnania arcem munitissimam, summis praesidiis a vobis adificatam esse: & cum intra urbis mentia contineatur: aditum ad urbem patefacere posset omnibus, cum quibus communis est vobis cupiditas. Regis palatium Posnamense, nulla parte, cum isto vestro propugnaculo est conferendum. Iesus locum in quo caput reponeret non habuit: in campis, in montibus versari potius quam in urbe maluit. Iesuita in commodissimo urbium loco: admittes vel depellendos, vel excipiendos: si velint urbem oppugnare, castra sua adificat. Video Faroslarvia, etiam Lublini, atque in aliis civitatibus: eiusdem munitionis, firmamenti, tantorum praesidiorum extructas arcis: de non scholasticos docere, aut mulierularum peccata cognoscere: sed bellum gerere velle videantur. Respondete igitur patres sancti atque modesti, num etiam illos Hispanicos exercitus, in ista palatia vestra sitis admissuri? Illius nimirum Hispanorum Regis, cui vos divinos cultus tribuitis: praesertim si eo accedat Papa auctoritas: si quoque eodem vires suas conferat, tota illa in flagitiis & sceleribus exercitata inventus: illi scilicet vestri greges aleatorum: in quibus etiam adulteri, impuri, atque omnes impudici versantur. Qui cum sint absque aetate, absque sede, sine spe, sine fortuna: per urbes pexo capillo, nitidi, imberbes, aut etiam barbati, volitans: qui totam industriam suam in nocturnis insidiis exprobant. Expecto quid sitis responsuri. Monoo tamen vos patres sancti: ut existimatis istos homines non adeo stupidos esse: ut non intelligant, quo referantur omnia vestra consilia: quae iam ita in lucem producta sunt, ut omnibus appareant. Cogitate etiam atque etiam Senatores amplissimi, ne cum inter abiectissimos homines, Iesuitarum fraudes sint detectae: vobis tantum consilium & prudentia defuisse videatur: ut non animadvertere possitis, quam horrendum exitum nobis imminet. Quod etiam eo turpius est, si obliviscamini quibus fluctibus iactata, & quae naufragia fecerit Respublica nostra: eo tempore, cum vi & armis Cruciferorum improbitas, multis annis non potuit reprimi: tanta contentione, tanta sanguinis profusione, multis annorum centuriis bellum gerebatur: ut ad illius temporis memoriam, animus exhorrescat. fuerunt enim omnes campi, maiorum vestrorum sanguine cooperti. Quis fuit illo seculo, tanto ingenio, tanto acumen, tanta prudentia praeditus: ut perspicere potuerit: talem exitum, & tam tristem, & luctuosum ac toti orbi Christiano periculosum: atque multis Europa partibus.

10

tibus perniciosum esse expectandam, atq; metuendam ab illis Cruciferis? qui in loco sancto, in urbe Hierosolyma, apud sepulchrum Domini vivebant? scilicet studio commemorande mortis Christi, erant illi loco ita affixi: ut totum vitæ suæ curriculum, in eo consumere stauerent: & talem ordinem omnium actionum suarum amplecterentur: ut nemo dubitaret, illis hominibus nihil propositum fuisse: præter ipsam pietatem. Habebant monasteria, certis fratrum atque sororum familiis, ut illi vocabant, distincta: eâ disciplinâ, eiusmodi moribus informata, ut nihil reperirent homines, quod in illis reprehenderent: quæ autem laudarent & quæ admiratione digna iudicarent, eâ plurima vel potius omnia extabant: quod fiebat, ut Principes certatim in eos beneficia conferrent, sed quod tante pietatis & religionis simulatio recidit, serò admodum maiores vestri intellexerunt: & magno suo malo experti sunt, quid momenti habeat, ad decipiendos homines simulata pietas. Vos autem vos Senatores, qui in locum Principum Maxima successistis: cito, & nimium citò memoriam illorum fluctuum deposuistis: quibus provincia hæc fuit iactata, excitata illa Cruciferorum tempestate: & bis ad eundem scopulum delati estis, quasi consultò & meditate naufragium facere velitis. Conferte enim Senatores Amplissimi Iesuitas cum Cruciferis, Vos, inquam, qui primum in vestrum patrocinium Iesuitas recepistis. Recordamini Cruciferorum, quàm ex remotis regionibus ad vos opprimendos præsidia habuerint, & simul ad istos vestros patres, istos inquam vestros Gabaonitas, oculos convertite. Cogitate etiam atq; etiam ut ab omnibus rebus inopes, & egei fuerint: cum primum huc venissent: isti nostri Gabaonitæ. Iam verò quantas opes possideant, quibus artibus collectas, videtis. Si verò rem totam bene, quemadmodum debetis, examinare vultis: cogitate etiam atq; etiam ut non admodum longo intervallo à nobis Hispanorum Rex sit remotus, à Dantisco sex dierum itinere abest Antverpia: quæ urbs domicilium, & sedes potentie Hispanicæ esse dicitur. Quid agimus? Senatores Amplissimi, quid agimus? Non nos commouent neq; commouent aliorum regnorum tristissima exempla, quod tantò est magis admirandum: quia ad vestram prudentiam & rerum usum, accessit etiam eruditio. Cur non evoluitis aliorum regnorum historias? Cato ille, cui omnium consensu locus inter sapientes primus conceditur: cum vellet Romanis eâ pericula ante oculos ponere, quæ illis imminabant à Carthaginensibus: ficus recentes, quæ mari à ventoribus adserebantur: in Senatum adserebat cum hac oratione. Quam prope iam nostri inimici, ad patriam nostram sui imperii terminos porrexerint, videtis Patres conscripti: istarum enim ficuum succus ita integer in itinere retinetur: ut nulla videatur in illis facta esse mutatio: & quemadmodum istæ urbes recentes sunt, dum adferuntur, ita quoque exercitus Carthaginensium, firmus.

& robusti, parati & erecti, non in inerti molestia defessi: possunt advolare. Re-
citavi Catonis verba: quibus animos suorum excitare voluit: valde accommoda-
ta, ut opinor, nostro huic tempore. Quid enim est Senatores Amplissimi: quo-
minus idem de nobis, aliquis Cato dicere possit. Adferuntur ad nos poma Hispani-
ca, illa suavissima & pulcherrima: maioribus nostris incognita: in quibus colo-
rem, odorem, saporem, succum si consideres: nunc primum de arboribus decerpta
esse videntur. Non ignoramus quantum detrimentum morum & virtutis impor-
tent in patriam nostram: ista delicia Hispanica & Italica. Sunt multi viri pri-
marii, qui intelligunt, magis ac magis hostibus nostris, inegnum nostrum aditum
patefieri: & tamen non cogitamus, quibus artibus aliorum regna eversa sint:
iisdem Rempub nostram iam adeo debilitatam esse, ut ruere incipiat. Ei in his
tantis motibus & ruinis, vos Senatores Amplissimi, quibus cura Reipub. tra-
dita est: vos, inquam, in utramq; aurem dormitis. Aspicitis exploratores istos
Gabaonitas: istos, inquam, Iesuitas, exploratores Hispanicos, qui antea fuerant
pallidi & squallidi pannis & pulvere obsiti: nunc vero sunt nitidi & splendidi, po-
tentes & gratiosi. Hos non videtis in regno nostro ita versari: ut pro suo arbi-
trio velint Regem eligere: & illius auctoritatem, totam & maiestatem, ad libidine-
nem suam convertere? Non videtis quid moliantur? Properebat alter in Suaciam
plenus velis: eoq; omnium opinione celerius pervenit. Alter sexaginta miliaria
tribus diebus Vennam Cisiu peruolavit. O celeritatem incredibilem. O numerum
volucrum. Qua causa est tanta celeritatis? Vobiscum patres sancti Regni admi-
nistrandi cura ita commissa est: ut si paululum remiseritis: periturum esse existi-
metis? qua spe autem adductus & incitatus est, unus vester monachus primarius,
vestrorum consiliorum moderator, & defensor: ut munus illud pacis constituende inter
Stephanum Regem & Magnum Ducem Moschouia susciperet? Quamobrem istam
pacificationem sibi non traditam sumpsit? Tantumne vobis auctoritatis patres
sancti tribuitis? & tantam prudentiam in vobis esse existimatis: ut credatis omnes
conditiones pacis vos animadvertere & constituere posse, commodas patrie nostrae:
quamvis nesciatis quibus de causis, quam magnis atq; arduum tam longum, tam
grave, & periculosum bellum gereretur? Maltrorum vocibus celebratum & diu
usurpatum est proverbium: Quicquid agit mundus monachus vult esse secundus,
quod tam pulchre vobis Iesuita, & vestro huic principi convenit: quam etiam
vobis conveniret Bernhardinorum ille horridus habitus: a quo vos ita abhorretis, ut
etiam mentio illius sit vobis valde molesta, fortassis propterea: ne eam quam ha-
betis gratiam amittatis: si hunc nitorem, & hanc elegantiam: quae vobis multo-
rum hominum amorem colligit, cuculo contegatis, atque ita obscuram reddatis.
Sed qua est ista temeritas: inter tantos principes & Monarchas auctoritatem

suam ita interponere: tanquam si antea nihil sapientia in omnibus Senatoribus
fuisse. Iam verò quam fuerit studiosus pacis & gentis nostræ, is vester Pater: li-
bellus quem postea edidit abundè indicat: plenus contumeliarum & maledic-
torum. Hunc si exterarum nationum homines legerint, quibus nondum
mores nostri sunt cogniti: existimabunt, in Polonia nullam esse pietatem, nul-
lam rationem, nullam virtutem, nullum ordinem. etiam reliqui Iesuitæ
Monachi huius ducis exemplum sequuntur. Emittunt subinde, non solum
illos suos iuvenes ad omnia sua facinora exercitatos: verum etiam & libel-
los: quibus calamitosam famam, tanquam flammam & incendium, in nostræ
Reipublicæ cives viros bonos, volunt excitare. Hæc quamvis ita sint: tamen illi
vivunt delicatè & suaviter, non solum nullas pœnas suorum facinorum non me-
tuunt: sed magnos etiam honores sibi deferri debere existimant. Magnificè appella-
ri cupiunt: atq; ad tanti nominis & dignitatis fidem censuram, omnibus
artibus multa prædia colligunt: vel potius ab iis hominibus, qui fallacem spem præ-
socio emere non dubitant, oppida & prædia exsugunt. Atq; hoc pacto nobilitatem,
quæ est ornamentum in pace, præsidium & robur in bello: quæ sanguinem suum
pro patriæ salute effundit, in maiores angustias redigunt. Sunt multi equites viri
fortissimi: & constantissimi, singulari animi atq; consilii magnitudine præditi:
quorum maiores in bello fortissimè occubuerunt: patrimonia sua pro patriæ salute
effuderunt: ipsi quoq; magnam vitæ suæ partem in aula Regum collocarunt: hi
aliquot famulos quotidiani ministerii vix alere possunt. Isti verò patres Gaboni-
tæ: hoc affecti sunt: pietate simulata, illo vultu & habitu ad decipiendos homi-
nes comparato: ut multos non tantummodo Equites, sed etiam regni Senatores
iam opibus superent: eosq; non tantum contemnere, verum etiam ad eadem quos-
dam: & animo, & oculis suis, & libellis designare incipiant. O tempora, ô
mores, ô magnam iniquitatem hominum. Legibus cautum est: ne homo peregrin-
nus, ad aliquam dignitatem cum opibus Regni coniunctam: ne etiam homo ple-
beius: aspirare velit. Ut legi istius auctoritas contempta iaceat, quid multis opus
est demonstrare? istud enim multorum vocibus, immo verò multorum gravi &
acerba oratione reprehensum est: istud in omnibus comitiis Regni, omnium prope
Senatorum clamoribus notatum est: & tamen non animadvertimus, Iesuitas ho-
mines obscuros, peregrinos, & plebeios, tanta bona regni invadere? immo verò
iam, non pauci reperiantur nobiles regni nostri: qui se cum illis coniungunt, &
sua nomina in illum ordinem monachorum referunt. ad perpetuam familia suæ
ignominiam, malunt inter monachos, quàm inter nobiles patritios vivere. O cæ-
cæ hominum mentes, ô pectora cæca. Non videmus Senatores? Italos atq; Hi-
spanos esse, quos illi iam generales patres appellant: verè autem duces seditionum,

conspirationum in patria vestra nominari possunt. Vbi duces iam templa Cræ-
cavia occupaverunt, Sacerdotes qui in illis templis sacris præerant, nostros præcepto-
res: homines ætate & morbo confectos: sedibus suis eiciunt atq; exturbant. A-
pud Palockam, villas Parochorum eripiant: vel potius iam turis quadam simula-
tione eripuerunt. In multis regionibus Rutenie omnes illas partes opimas, & fer-
tiles: ubertate agrorum, varietate fructuum, magnitudine pastionis, & multitu-
dine omnium rerum quæ exportantur, præstantissimas invadunt: suorum agro-
rum terminos, in singulos menses extendunt: nobiles & reliquos homines utiles
Reipub. exterminant: patris sedibus nudos profusus eiciunt: multas viduas præ-
claras feminas eò deducunt, ut cogantur suis filiis bona crepta, illorum finibus
adiungere: liberos suos spem parentum, memoriam nominis, subsidium generis, he-
redes familie designatos Republicæ cives: patrimonio privare. O miseram illo-
rum filiorum conditionem. In omnibus convivii disputatur quotidie, in comitiis,
in omni hominum nobilium concursu, vim dulcissima patrie nostræ fieri. Testan-
tur multi prudentes, & patriæ amantes viri: violari patriam, si illius bona in eos
homines conferantur, quorum nulla in Republicam merita existunt: qui tempore
pacis & belli, in Republica salute defendenda, & dignitate amplificanda: ope-
ram suam non collocant: qui non vitam suam pro salute patriæ effundunt. Quid
verò lesita habent, quod utile sit patriæ nostræ? immo verò quid habent, quod
non sit perniciosum nobis omnibus? Quid habent præter admirabilem pecunia ma-
gnitudinem: Hispanicis artibus, hoc est fraudibus collectam? quam pecuniam Se-
natores, ut videtis, ad agros amplificandos, ad palatia sua exstruenda conferunt:
reliquam ad nos oppugnandos & iugulandos conservant. Habent vbiq; animi
relaxandi gratia: rura amœna, & suburbana: plura etiam prædia, neq; tamen
ullum nisi præclarum & propinquum: domos refertas vasis Turcicis & Italicis.
Quid præterea auri, quid argenti, apud illos esse putatis? tantum scilicet, quan-
tum è multis familiis coacervari religionis simulatione potuit. Familiam verò
quantam & quam variis cum artificijs habeant: quid ego dicam? ut enim omit-
tam coquos, pistores, & alias artes vulgares, videtis ut quotidiano cantu vocum,
& nervorum & tibiarum: tota vicinitas personet, illius urbis quam semel occupa-
verunt. etiam ut omnes sacerdotes desufficiant: ut neminem hominem præ se esse
putent: ut se solos sanctos, solos doctos existiment. Quid futurum esse putatis Se-
natores: si quis apertius hæc reprehendere velit? si quo spectent isti tanti quodia-
ni sumptus & effusiones, multis rationibus demonstrat? si quis etiam postulet, ut ea
bona quæ turpiter his lenociniis suis occupaverunt honestè dimittant? & istam
colligendarum opum rationem, quam humana æquitate defendere non possunt, di-
vina religione tueri desinant? quos tumultus quas perturbationes futuras esse
existi.

12

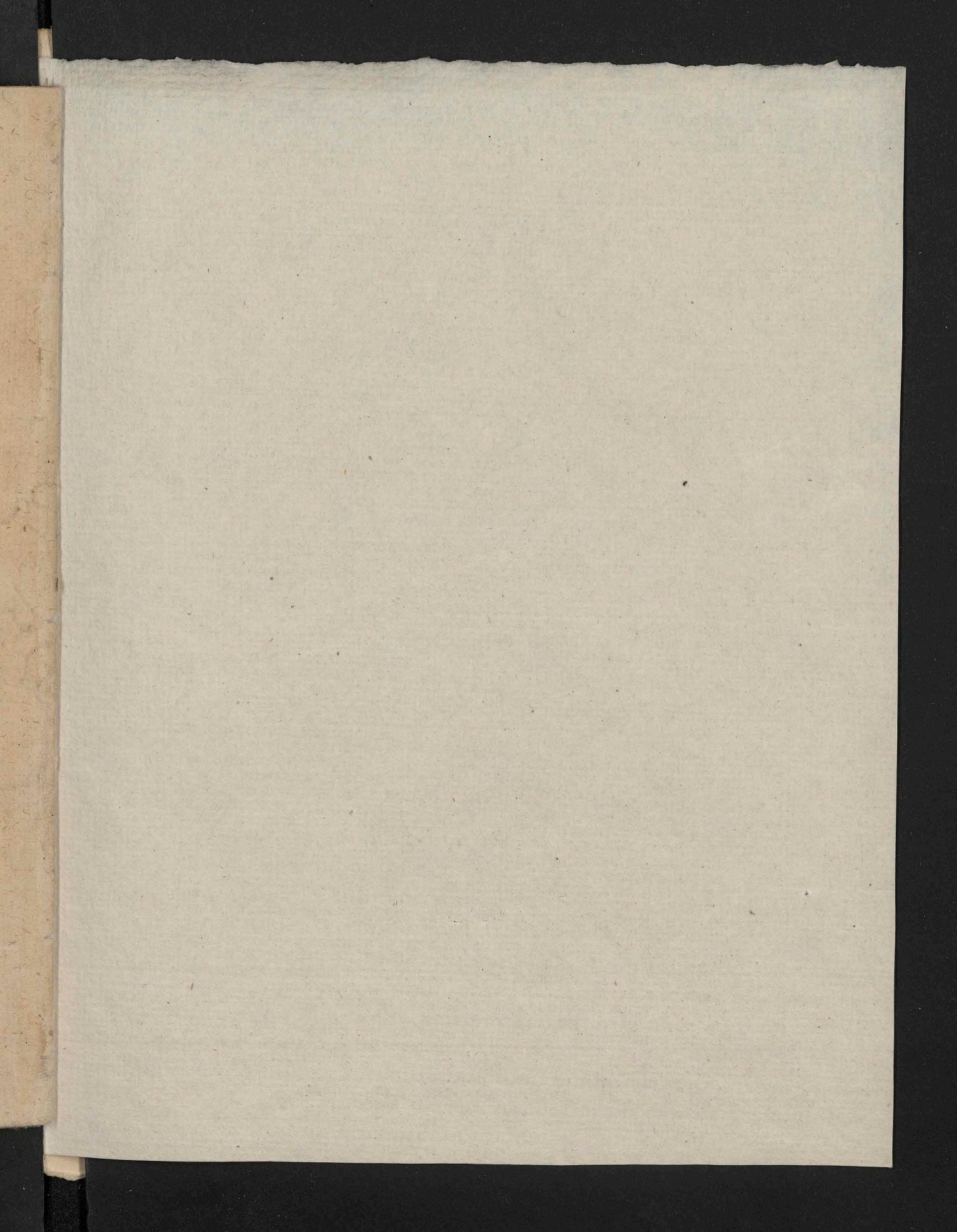
existimatis? quem putatis ab haeresos crimine liberum fore? nullum certe nisi hunc
qui ad illorum nutum & voluntatem sit accommodatus futurus. Stephanus
Rex adiuravit se omni ratione pacem esse conservaturum: inter eos, quorum in
religione sunt discrepantes sententiae. Quamobrem igitur, homines novi, &
peregrini in regnum nostrum sunt recepti? qui dum ferant semina discordiarum,
bellorum civilium, inter nos & contra nos: ita vivunt, ut cuticulam suam cu-
rent: pecuniam colligant: quicquid est pretiosi in alicuius Equitis domo, illud
ad se pertrahant: in fraude & ex fraude vivant? Cur non retinetur auctori-
tas concilii illius amplissimi, & sacratissimi Lateranensis: quod veniit, ne in po-
sterum nova aliqua monachorum familia a quoquam instituat? Intellexe-
runt homines illi sapientissimi: quod quanta fiat accessio ad monachorum famili-
as: tantum etiam detrahatur facultatibus nobilium, mercatorum, agricolarum,
viduarum, & reliquorum ordinum. Voluerunt igitur illi viri sancti, orbi Chri-
stiano consulere ne crescente numero monachorum, tanquam fundi calamitate:
opprimantur boni & prudentes cives patriae, & viduae. Metuebant ne eo res de-
cideret: quod iam fieri videmus: ut crescente mala haec Iesuitarum tanquam vi-
perarum progente: augeantur etiam illa mala, quae metuenda sunt ab his homi-
nibus: qui, in otio & cibo alieno, non possunt nisi ad perniciem patriae vivere. Vi-
detis enim Senatores quid effecerint Cruciferi: videtis etiam quid faciant Iesui-
tae. Sed quorsum haec omnia spectat oratio? Senatores amplissimi: quid enim factu-
rus sit summus Pontifex, nondum scimus: quem etiam hoc consilium cepisse ex
multis intelleximus: ut istos Iesuitas ex hoc splendore, in aridioris & horridioris
vita circulum reducat: ut omnibus sit perspicuum, illos esse monachos. Hoc for-
tassis beatissimi patris consilium, ad Ecclesiae tranquillitatem habet aliquid mo-
menti: sed metuo, ne parum admodum aut omnino nihil ad has perturbationes
mitigandas: quae sunt a Iesuitis excitatae, conferat: & ad ista quoque, incommoda
atque detrimenta quae Republicae allata sunt, compensanda. Illi enim, ut est mona-
chorum ingenium, pilum non animum mutant. Quamobrem oportet nos semper
esse excitatos, erectos, & propemodum animis iam armatos: ne blanda aut sup-
plici oratione, aut etiam pietatis simulatione fallamur. Satis enim iam, satis op-
pressi sumus: multorum nobilium domus sunt eversa, fortunae vexata, dissipati
agricolae, raptae coniuges: multi nobiles, incredibili pietate & amore in patriam,
magnis in angustiis versantur, & propemodum ad pedes istorum Iesuitarum abiecti
sunt: multi subditi nobilium in Lituania atque in Mazovia, pertulerunt crudelitatem
istorum Iesuitarum: pulsati sunt sedibus patriae focis, distracti a suis. Videre licet mul-
tos oculis lachrymantibus, squalidos, saepe etiam sordidatos & reos. Videtis quotidia-
nam magnam accessionem ad numerum istorum Iesuitarum fieri. Videtis multos ex
Hispania atque Italia advolare.

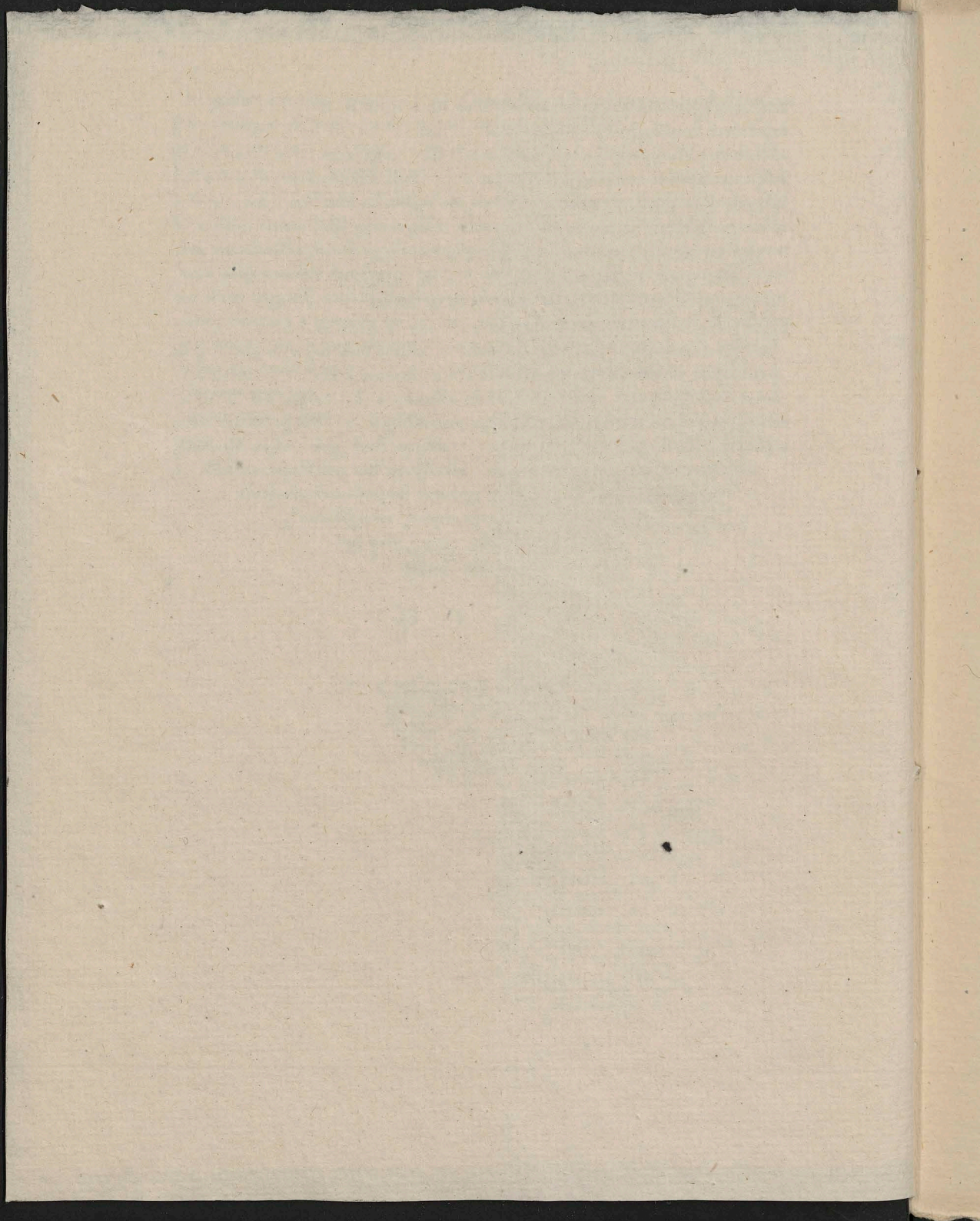
Animab.

Animadvertitis, ut opinor, aliis sacerdotibus iniquissimam vim fieri: viros
 senes sacerdotes nostros, ab istis Iesuitis miserè iactatos & repudiatos, perterritos
 & sedibus suis exturbatos esse. Hi quem præter vos appellant, habent neminem.
 Vobis suas fortunas commendant. Vobis existimationem committunt ac spem
 vitæ reliquæ. Miserum est exturbari fortunis omnibus, miserius cum invariâ.
 Constituite etiam vobis ante oculos: reliquorum hominum nobilium & agricola-
 rum miseram senectutem, qui ita bonis suis spoliati sunt: ut cum videant Iesuitas
 in suis bonis paternè dominari: ipsi filios atq; filias suas iuvare non possint. Hi
 vos orant atq; obsecrant iudices: ut ad illorum dolorem sublevandum vel recorda-
 tione parentum vestrorum, & liberorum incunditate commoveamini: & pietati
 atq; indulgentiæ vestræ seruiatis. Omnes Ordines Regni vos orant atq; obse-
 crant, Senatores Amplissimi, ut patria salutem ante oculos vestros constituatis.
 Libertas enim agitur nostrâ, quæ est commendata vobis: vitæ & fortuna omni-
 um bonorum agitur: quò cupiditatem infinitam cum immani crudelitate inten-
 dunt, isti Hispani atq; Itali Iesuitæ. Quorum potentiam cum immani cupi-
 ditate comunctam, nisi represseritis: videte Senatores Amplissimi: ne hoc
 tempore, quo maxime Respub. sapientiam & auctoritatem ve-
 stram requirit: patriæ, & vobis, atq; vestris omni-
 bus, quibus omnia propemodum debetis,
 defuisse videamini.

D I X I.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0034821

